

ژوئیه گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

ترانه های عامیانه ایران مع علوم انسانی

از نظر ضرب های رقص

رطبی مقاله های «ترانه های عامیانه ایران از نظر...» در شماره های گذشته گفتیم که بسیاری از ترانه های عامیانه که اوزان صریح و مشخصی دارند غالباً در نواحی مختلف ایران برای همراهی رقص های محلی و عامیانه نیز بکار می رود و از این گذشته ترانه هایی هست که فاقد کلام است و بر رقص های عامیانه که در مراسم خاص و مختلفی اجرا می گردد اختصاص دارد.

در میان این نوع اخیر نمونه هائی بسیار جالب و قدیمی از موسیقی ایرانی میتوان یافت. وزن و ضرب در ترانه های رقص اهمیت بسیار و اساسی دارد زیرا با همراهی این ترانه ها، رقص های متعدد و گوناگونی اجرا میگردد که غالباً بمراسم و تشریفات کهنسال منسوب است. اوزان و ضرب های این ترانه ها با حرکات پا و بدن رقص (یا رقصان -) مطابقت میکنند و از همینرو از خلال آنها ضرب هائی میتوان شنید که در ترانه های معمولی نظائر فراوان ندارد. نوازندگان و رقصان محلی معمولاً در دریافتن اوزان و ضرب ها و تغییرات آنها بخصوص در رقص های چوبی و رزیدگی و حساسیت قابل توجهی از خود نشان میدهند. آلات ضربی که در حقیقت اجرا کنندگان اوزان رقصند عبارتند از دهل، دایره و تمبک. ضرب هائی که ذیلاً نشان داده شده است در ترانه ها و آهنگهای رقص های محلی شنیده شده است. وسیله اجرای اغلب آنها دهل میباشد و بترتیبی که نمونه های زیر نوشته شده است خط پائین را ضرب قوی و خط بالا را ضرب ضعیف میتوان شمرد. نمونه های زیر بترتیب در میزانهای $\frac{4}{4}$ ، $\frac{4}{4}$ ، $\frac{4}{4}$ ، $\frac{6}{8}$ ، $\frac{4}{8}$ ، $\frac{4}{8}$ و $\frac{5}{4}$ می باشد.

